

Visie op de kinderdoop in relatie tot de grondslag

*Versie 2015
Vastgesteld in de RvT – vergadering*

Visie op de kinderdoop in relatie tot de grondslag

Ingelijfd

De doop is een teken en zegel van de inlijving in het lichaam van Christus. Paulus schrijft aan de Romeinen over de heilige doop die de vereniging met Christus afbeeldt. Allen die in Christus Jezus gedoopt zijn, zijn in Zijn dood gedoopt en met Hem begraven. Zoals Christus uit het graf is opgestaan, zo komt de dopeling na de onderdompeling of de besprenkeling uit het doopwater tevoorschijn en staat op in Christus. 'Want als wij met Hem één plant zijn geworden, gelijkgemaakt aan Hem in Zijn dood, dan zullen wij ook aan Hem gelijk zijn in Zijn opstanding.' (Rom. 6:5)

Wie in Christus gelooft, wordt door dat geloof een kind van Abraham en ingelijfd in Gods verbond en krijgt deel aan de beloften en aan de genade van het verbond. Als teken voor de gelovigen uit de volken, dat zij door het geloof in Christus ook ingelijfd zijn in Gods verbond, heeft de Heere de doop ingesteld. Alle volken moeten gedoopt worden in de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Eerst stonden zij buiten het verbond, maar nu worden zij opgenomen. De doop markeert die overgang.

De kinderdoop

De kinderdoop kun je alleen maar uitleggen vanuit de verbinding tussen de doop en Gods genadeverbond. Alle tegenstanders van de kinderdoop – laten wij ze hier voor het gemak even allemaal 'baptisten' noemen – zien de doop als teken van hun geloof en bekering en zeggen dan ook meestal: "je laat je dopen", terwijl wij zeggen: "je wordt gedoopt". Het eerste is actief, je geeft je over aan God, het tweede is passief, je ondergaat de inlijving in Gods verbond.

Discussies met baptisten zijn vaak zo moeizaam, omdat er geen Bijbeltekst te vinden is waar de kinderdoop uitdrukkelijk bevolen of verboden wordt. Daarom is het zo belangrijk om uit het geheel van de Bijbel aan te wijzen waarom de doop een teken is van het verbond. Daarvoor zijn minstens drie redenen aan te voeren.

In de eerste plaats kun je dit zien in de doopformule, waarmee de Jezus Zijn discipelen de opdracht geeft om alle volken te dopen. "Ga dan heen, onderwijs al de volken, hen dopend in de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest, hun lerend alles wat Ik u geboden heb, in acht te nemen" (Mat. 28:19). Het is opmerkelijk dat er in het Grieks staat: indopen in de Naam. Dompel ze onder in de Naam van God. Iemand die gedoopt wordt gaat Gods Naam in. Hij gaat het verbond met God binnen. De kern van het verbond in Oude en Nieuwe Testament ligt in de verbinding aan de Naam van de Heere.

In zendingssituaties staat de volwassendoop voorop. De heidenen moeten eerst tot discipelen gemaakt worden door de verkondiging van het evangelie en als zij discipelen geworden zijn, mogen zij ook het teken van hun discipel schap ontvangen. Daar moeten we echter niet blijven staan. Met hun gezinnen gaan zij door dat discipel schap over in het verbond van God. Als er in het boek Handelingen iemand gedoopt wordt, wordt het hele huisgezin gedoopt. Dan moeten we niet discussiëren over de vraag of daar kleine kinderen bij waren of over de vraag of alle huisgenoten ook gelovig zijn geweest. De doop en het verbond van God zijn één. Als dat zo is, dan horen de kinderen van de gelovigen bij het verbond en dan behoren zij op grond daarvan gedoopt te wezen.

En uw kinderen

Het tweede argument voor de kinderdoop is de wijze waarop de kinderen in het Nieuwe Testament worden aangesproken. Er is geen uitdrukkelijk bevel voor de kinderdoop, omdat het logisch is dat de lijn uit het Oude Testament in het Nieuwe wordt doorgetrokken. Je moet altijd uiterst voorzichtig zijn om uit het stilzwijgen van de Bijbel een conclusie te trekken, maar op dit punt kun je toch concluderen dat de kinderdoop in overeenstemming is met Gods wil. Je zou toch verwachten dat de Heere de kinderdoop zou verbieden, als in het Oude Testament de kinderen van Israël ingesloten en in het Nieuwe de kinderen van de gelovigen uitgesloten worden. Bovendien zouden we er dan sinds de komst van Christus op achteruit gegaan zijn.

Het doopformulier verwijst er naar dat Jezus de kinderen omhelsd, de handen opgelegd en gezegend heeft (Mark. 10:13-16). Nu hoeft je niet hieruit te concluderen dat de Heere deze kinderen ook gedoopt heeft. Dat was niet nodig, want het waren besneden kinderen van Gods verbond. Het argument voor de kinderdoop is hier dat de Heere Jezus zegt: het koninkrijk der hemelen is van hen. Ingaan in Gods verbond betekent: onderdaan worden van Gods koninkrijk.

De kinderen die deel uitmaken van de gemeente worden niet op één lijn gesteld met de kinderen van heidenen. In de toespraak van Petrus op de Pinksterdag worden de kinderen uitdrukkelijk genoemd.

“Want voor u is de belofte en voor uw kinderen en voor allen die veraf zijn, zovelen als de Heere, onze God, ertoe roepen zal” (Hand. 2:39). Met andere woorden ook in de Nieuwtestamentische tijd geldt Gods belofte evenzeer voor de kinderen als voor de volwassen gelovigen. Mogen die kinderen dan het teken en zegel van die belofte niet ontvangen?

Ook Paulus spreekt de kinderen aan als leden van de gemeente: “Kinderen, wees je ouders gehoorzaam in de Heere, want dat is juist” (Ef. 6:1). De uitdrukking ‘in de Heere’ betekent niet per se dat deze kinderen in Christus geloofden. Het kan ook slaan op hun gehoorzaamheid. ‘In de Heere’, dat is ‘om Jezus wil’ moesten zij hun ouders gehoorzamen. Aan deze tekst kun je wel zien dat de kinderen beschouwd worden als leden van de gemeente. Als zij voluit leden van de gemeente zijn en dus horen bij het lichaam van Christus, mogen zij dan de heilige doop, waarin deze inlijving afgebeeld wordt, ontvangen?

In plaats van...

Het derde argument voor de doop als nieuwtestamenteisch teken van het verbond is het bekendste en het belangrijkste. ‘Dewijl dan de doop in de plaats van de besnijdenis gekomen is...’ zo zegt het doopsformulier. De belangrijkste tekst uit het Nieuwe Testament over doop en besnijdenis luidt: “In Hem bent u ook besneden met een besnijdenis die niet met handen plaatsvindt, door het uittrekken van het lichaam van de zonden van het vlees, door de besnijdenis van Christus. U bent immers met Hem begraven in de doop, waarin u ook met Hem bent opgewekt, door het geloof van de werking van God, Die Hem uit de doden heeft opgewekt” (Kol. 2:11-12).

De van oorsprong heidense christenen in Kolosse hoefden niet besneden te worden, want zij waren al besneden. Zij worden beschuldigd omdat zij zich niet laten besnijden, maar Paulus bemoedigt hen door er op te wijzen dat zij al besneden zijn. Zij missen het uiterlijke teken, maar hun hart is besneden, dus hebben zij wel de geestelijke besnijdenis, waar het ten diepste in het Oude Testament ook om gaat. Die besnijdenis gebeurt zonder handen, want het is het werk van de Heilige Geest.

Paulus verbindt dat aan de doop. Door de doop ben je met Christus begraven en met Hem opgewekt. De doop is het teken van de verbinding met Christus. Het is het teken dat zij in Hem zijn. Daarom begint die lange zin ook met de woorden ‘in Hem bent u ook besneden’. Je hoeft niet besneden te worden als je door het geloof in Christus al besneden bent. In Hem ben je verlost van de zonde en in Hem mag je in een nieuw leven wandelen. Dat kun je zien in de doop.

Misschien kun je beter zeggen dat niet de doop, maar dat Christus in plaats van de besnijdenis gekomen is; Hij is de vervulling van de besnijdenis. Daarom hoeven de heidense christenen niet meer besneden te worden, want Christus is voor hen besneden!

Samengevat komt het verschil met de baptisten neer op een verschil in visie

- a) op de betekenis van de doop; De doop is voor baptisten een teken van geloof en bekering en voor ons een teken van Gods verbond
- b) op de verhouding van het Oude en Nieuwe Testament; baptisten benadrukken het verschil in bedeling, wij de eenheid van het verbond van God met Israël en met ons
- c) op de hermeneutiek van de Schrift; baptisten benadrukken dat er geen uitdrukkelijk voorschrift tot het dopen van kinderen in de Bijbel staat, wij dat uit het geheel van de Schrift volgt dat dit oude kerkelijke gebruik voluit Bijbels is.

Het gesprek tussen voorstanders en tegenstanders van de kinderdoop verzandt gemakkelijk als die aan de hand van citaten uit de belijdenisgeschriften of uit het doopformulier gevoerd wordt. Zo’n discussie is ook niet zo vruchtbaar. Het is wel van belang om het verband te blijven zien tussen de visie op het verbond en op de kinderen van het verbond en de visie op de praktijk van de opvoeding en het onderwijs. Beide moeten er immers op gericht zijn om de kinderen bij het opgroeien te leren wat geloof en wedergeboorte inhouden opdat zij hun doop verstaan en komen tot de openbare belijdenis van het geloof in de Vader, de Zoon en de Heilige Geest in Wiens naam zij gedoopt zijn.

Breder verband

In de geloofsleer stemmen de meeste baptisten in grote mate overeen met reformatorische christenen, al stemmen in de Nederlandse context de meeste baptisten niet in met de bijbelse leer van de vrije genade – zoals in de Dordtse Leerregels verwoord – en maken zij de zaligheid afhankelijk van de menselijk instemming met de genade van God.

Het staat buiten kijf dat veel baptisten oprechte kinderen van God zijn, die in hun levenswandel een voorbeeld zijn voor andere christenen. Je kunt als christelijke school beter een wedergeboren baptist als

docent hebben, dan een onbekeerde gereformeerde, iemand die alleen maar in dode rechtzinnigheid instemt met de belijdenisgeschriften.

Daarom is het van belang om ook de kwestie van de herdoop in een breder verband te plaatsen van loyaliteit aan de gereformeerde identiteit van de school. Onze school heeft een uitdrukkelijke grondslag: de Bijbel zoals verwoord in de gereformeerde belijdenisgeschriften. Van iedereen die op onze school werkt wordt onvoorwaardelijke instemming met en loyaliteit aan die grondslag verwacht. De school mag er vanuit gaan dat de verklaring van die instemming hartelijk en ongeveinsd is.

Als iemand dan van overtuiging verandert op een van de punten die in de grondslag verwoord zijn – en dat kan gebeuren – dan moet hij of zij wel zo eerlijk zijn om dat onder ogen te zien en de consequenties te aanvaarden. De Heere is de God van de waarheid. Hij kan niet liegen. Hij vraagt ook van ons dat wij waarachtig en betrouwbaar zijn. In geen geval mag tegenover leerlingen van de school door docenten een mening worden uitgedragen die niet in overeenstemming is met de grondslag van de school. Dat zou tegenover ouders en leerlingen oneerlijk zijn. Als het gaat om instemming met de grondslag moeten leer en leven echter ook met elkaar in overeenstemming zijn.

Privésfeer

In onze cultuur wordt religie en de kerkelijke keuze steeds meer naar de privésfeer gedrongen. Het lijkt dan ook al snel wat overtrokken om van docenten te vragen dat zij trouw meeleven met een kerk die het geloof belijdt dat in de grondslag van de school wordt genoemd. Een school mag misschien voor het functioneren op school instemming met de grondslag vragen, maar hoe de docent daar in invulling aan geeft, is geen zaak van de school als werkgever.

Het onderscheid tussen het privé domein en het professionele domein is op zich gezond, maar voor een school met een confessionele grondslag is het in de huidige tijd van individualisering en verdringing van de religie naar de privésfeer wel belangrijk dat docenten kerkelijke keuzes maken die overeenstemmen met de grondslag van de school. Een school die daarin geen consequent beleid voert, staat principieel en juridisch erg zwak in het huidige krachtenveld, waarin bijzonder onderwijs op confessionele grondslag enorm onder druk staat.

Als een personeelslid van de school in alle oprechtheid tot het inzicht komt dat de rooms-katholieke kerk beter bij hem of haar past dan de kerken van de gereformeerde belijdenis, dan kan hij of zij niet zeggen: Niemand heeft er last van dat ik op zondag naar de eucharistie ga, want dat behoort tot de privésfeer. Als ik er op school maar niet over praat.

Datzelfde geldt natuurlijk ook voor personeelsleden die overgaan tot een baptistengemeente of zich als volwassene laten dopen. Zij zijn tot een ander inzicht gekomen en verbinden daar consequenties aan voor de praktijk van hun geloofsleven.

Luisteren

Bij een spanningsveld of conflict tussen de grondslag van de school en de opvattingen en keuzes van de personeelsleden is het wel van belang om de mogelijke motieven juist te wegen en niet ongegrond te oordelen. Soms is aan een veranderd inzicht een lange periode van bezinning en een hele strijd voorafgegaan. Het is goed om eerst goed te luisteren naar de diepste beweegredenen en pas daarna met ootmoed en zachtmoedigheid te spreken en te handelen. Soms komt het verlangen naar herdoop voort uit een heilige onvrede over de vervallen doop praktijk in de kerk. Teleurgesteld over het feit, dat zo weinigen rijkdom en kracht van de doop ervaren, kiezen sommige christenen ervoor om zich als volwassene opnieuw te laten dopen om nu daadwerkelijk uit de rijkdom van de doop te leven.

Maar het misbruik van de doop mag ons er niet toe brengen om de doop voor onwettig en ongeldig te verklaren. Wij bepalen de inhoud, geldigheid en wettigheid van de doop niet, dat doet God zelf in Christus, Die de doop heeft ingesteld. De oplossing ligt niet in de herdoop, maar in de nieuwe gehoorzaamheid, in een leven uit de rijkdom van de doop en overeenkomstig de doop.

Sommigen die zich laten dopen stellen nadrukkelijk dat zij de doop die zij als kind ontvingen niet willen verachten, maar vernieuwen. Zij spreken dan ook liever niet van herdoop, maar van doopvernieuwing, anderen beschouwen de herdoop als een doop met de Heilige Geest, een volgende fase in de geloofsgroei, een buitengewone zegen. Er zijn ook christenen die zich als volwassenen laten dopen omdat zij de kinderdoop zeer principieel afwijzen.

In alle gevallen is er echter – net als bij het voorbeeld van iemand die overgaat naar de Rooms-katholieke kerk – duidelijk sprake van een gegroeid verschil van inzicht met de grondslag van de school. Als personeelsleden zich als volwassene opnieuw laten dopen of op een andere wijze vervreemden van de

grondslag van de school, dan mag van hen verwacht worden dat zij dit melden. In een gesprek zullen de leidinggevenden dan – na weging van de situatie en motivatie – het spanningsveld bespreken . Aangezien de kerkelijke keuze van een personeelslid niet tot het privé domein gerekend kan worden en personeelsleden identificatiefiguren voor de leerlingen zijn, zal de school bij een blijvende van de grondslag afwijkende opvatting, aandringen op een keuze tussen terugkeer naar de grondslag van de school of beëindiging van de arbeidsovereenkomst.

Eenheid

Het is juist bij dit onderwerp verdrietig om te constateren dat de sacramenten als tekenen en zegelen van Gods genadeverbond tot zoveel kerkelijke verdeeldheid leiden. De Heere heeft de doop juist gegeven als teken van eenheid van alle christenen. We moeten ons altijd beijveren om die eenheid te bewaren “door de band van de vrede: één lichaam en één Geest, zoals u ook geroepen bent tot één hoop van uw roeping, één Heere, één geloof, één doop, één God en Vader van allen, Die boven allen en door allen en in u allen is” (Ef. 4:3-6). Het zal iedere christen dan ook aan het hart gaan dat er op het punt van de ene doop zo veel gediscussieerd en door christenen vaak ook ongeestelijk gehandeld is.

Bescheidenheid siert de christen die weet dat al ons kennen en profeteren slechts ten dele is en dat wij nog lang niet delen in de volmaakte kennis van Christus en zijn waarheid. Dat vraagt om een houding van openheid en kwetsbaarheid in het luisteren naar elkaar om van elkaar te leren en samen met alle heiligen te kunnen begrijpen “wat de breedte en lengte en diepte en hoogte is en de liefde van Christus kennen, die de kennis te boven gaat” (Ef. 3:18-19). Deze gezonde christelijke bescheidenheid en openheid neemt echter niet weg dat een christelijke school met een gereformeerde grondslag in het huidige maatschappelijke krachtenveld de moed moet hebben om met beslistheid die blijvende instemming met die grondslag te vragen van alle personeelsleden van de school.